

Pr. dr. Iulian Eni,
Universitatea „Aristotel“, Tesalonic

**STATORNICIA DUHOVNICEASCĂ,
PUTEREA DE A BIRUI
ORICE ÎNCERCARE ȘI SUFERINȚĂ.
MEDITAȚIE ÎN LUMINA TEOLOGIEI
SFÂNTULUI APOSTOL PAVEL**

***Abstract:** According to Christian teaching, suffering is one of the bitter fruits of sin, which is dwelling deep within human nature. For this reason, it is natural that the removal of God and sinking man into sin disseminate suffering in the world.*

Saviour Christ testifies that suffering is the fruit of sin and also shows that, on a personal level, are allowed to happen attempts and obduracies which are meant to prove God's glory. St. Apostle Paul himself experiments the pain in his body and understands all its dimensions. His torments supreme motivation based on love of Christ. He suffers especially for Christ, preaching his Gospel to the Church for the spiritual sons. Thus, his sufferings are accompanied by joy.

In torments endured for Church, St. Apostle Paul fully lives the joy of Christ's presence in his life. Christ the Lord is present deep inside him and strengthen him with His strength to face all the trials.

Only a spiritual steadfastness in union with Christ, like St. Apostle Paul, can help those in distress to overcome the trials that befall him.

***Keywords:** spiritual steadfastness, Christ, Paul, suffering, joy, power.*

Suferința, rezultat al căderii în păcat

Conform învățăturii creștine, suferința este unul dintre roadele amare ale păcatului pătrunse în firea umană¹. În baza acestui dat universal al firii

1. Vezi: Γρηγορίου Παλαμά: *Ομιλία ΑΑ' εν λιτή τελουμένη κατά την πρώτην του Αυγούστου*, εκδ. Γρ. Παλαμά, Θεσσαλονίκη, τομ. 10, p. 279. Cf. Αρχιμ. Χρυσοστόμου Π. Αβαγιανού, *Το Ιερό Ευχέλαιο, Φάρμακο ζωής και σωτηρίας*, Σειρά „Θεωρία και πρά-

umane decăzute, fiecare persoană în parte este supusă încercărilor și suferințelor. Așa precum nu există „om care să viețuiască și să nu greșescă“, tot așa nu există om care să nu guste din amarul fruct al suferinței. Ca cei ce sunt părtași ai aceleiași firi căzute sub povara păcatului, toți oamenii experimentează neputința, durerea și suferința, care îmbracă diferite forme. Unii oameni suferă mai mult, alții mai puțin, unii din fragedă pruncie, alții la o vârstă mai înaintată.

Există o multitudine de neputințe, suferințe și dureri. Sunt suferințe ale trupului dar și ale psihicului; unele comune, altele personale; unele mai ușoare, altele mai grele; unele de scurtă durată, altele îndelungate².

Între bolile sufletești și cele trupești există un raport de interdependență. Legătura dintre suflet și trup în unitatea ființială a omului este atât de puternică, încât suferința nu rămâne restrânsă doar la o singură parte a ființei umane, ci se extinde și la cealaltă. Păcatul în sine este boală a sufletului, urmările lui însă nu-l afectează pe om numai în latura lui sufletească, ci și în cea trupească. Nu de puține ori s-a constatat că la baza unor boli fizice au stat boli psihice și viceversa. De pildă, stresul, tensiunea nervoasă, neliniștea, frământările și grijile tuturor problemelor vieții, care pot fi încadrate în categoria neputințelor psihice, au fost vădite de multe ori ca fiind cauze ale unor boli fizice.

Cert este că pricina tuturor încercărilor, neputințelor și durerilor este păcatul. Nu numai ca stare general valabilă pentru toți oamenii, ca urmare a păcatului strămoșesc, dar și la nivel personal, de cele mai multe ori, la baza bolilor, mai ales a celor sufletești, stau criza duhovnicească, îndepărtarea de Dumnezeu și afundarea omului în păcat. Păcatul tulbură liniștea, strică armonia, distruge sănătatea sufletească și trupească a omului. Observând răul provocat de păcat, Psalmistul mărturisește cu durere: „*Multe sunt bătăile păcătosului*“³. Ca cel ce a experimentat durerea, în suspinul său, strigă către Domnul: „*Miluieste-mă, Doamne, că neputincios sunt;*

ξη“, Εκδ. Αποστολική διακονία, Αθήνα, 1994, p. 33. Μοναχού Μωυσέως Αγιορείτου, *Ο άγιος πόνος. Μαθητεία στην επίσκεψη του πόνου στη ζωή μας*, Εκδ. Κέντρο Βιοϊατρικής ηθικής και δεοντολογίας, Αθήνα, 2005, p. 171. Jean-Claude Larchet, *Teologia bolii*, traducere de pr. prof. Vasile Mihoc, ediția a doua, Editura „Oastea Domnului“, Sibiu, 2005, p. 62.

2. Μοναχού Μωυσέως Αγιορείτου, *op. cit.* p. 58-60.

3. Psalm 31, 11.

vindecă-mă, Doamne, că s-au tulburat oasele mele“⁴. În Psalmul 37 face o descriere a stării de suferință zicând: „Nu este pace în oasele mele de la fața păcatelor mele. Că fărădelegile mele au covârșit capul meu, ca o sarcină grea apăsă-au peste mine. Împuțitu-s-au și au putrezit rănilile mele, de la fața nebuniei mele. Chinuitu-m-am și m-am gârbovit până în sfârșit, toată ziua mâhnindu-mă umblam“⁵. El este convins că numai Dumnezeu îi poate alina suferința, îi poate reda sănătatea și armonia în urma pocăinței sale. Astfel, cu nădejde așteaptă mângâiere și vindecare mărturisind: „auzului meu vei da bucurie și veselie; bucura-se-vor oasele mele cele smerite“⁶, după ce mai întâi, cu zdrobire de inimă, cere îndurare și iertare de păcatul său zicând: „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale, șterge fărădelegea mea“⁷.

Mântuitorul Hristos, Restaurator al firii umane în integritatea ei ontologică

Venirea în lume a Mântuitorului Hristos a reprezentat momentul de răscruce pentru întreaga omenire. Față de suferința umană, Mântuitorul Hristos a dovedit compasiune, milă și nemărginită dragoste. A dovedit-o prin nenumăratele minuni, „propovăduind Evanghelia Împărăției și vindecând toată boala și toată neputința în popor“⁸. Asumându-și toate neputințele firii umane, în afară de păcat, Mântuitorul l-a restaurat pe om în integritatea lui ființială, trup și suflet. El Însuși a gustat din amarul pahar al durerii⁹, sau mai bine spus, nu numai a gustat, ci a băut tot paharul suferinței umane. A acceptat să ia asupra-și toată durerea omenirii, chiar și moartea, cea mai cruntă durere pătrunsă în firea umană. N-a rămas însă rob nici unei dureri. Pe toate le-a biruit. A biruit și moartea prin Învierea Sa, oferind cununa biruinței întregii omeniri. Astfel, omul este restaurat ontologic și este chemat să participe la viața veșnică oferită în dar de Mântuitorul. Cel

4. Psalm 6, 2.

5. Psalm 37, 3-6.

6. Psalm 50, 9.

7. Psalm 50, 1-2.

8. Matei 9, 35. Vezi și Matei 8, 17: „Acesta neputințele noastre a luat și bolile noastre le-a purtat“. Cf. Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 143.

9. Matei 26, 39. Ioan 18, 11.

mai de temut dușman al omului, moartea, care a pătruns în firea umană ca urmare a păcatului¹⁰ și care lovește pe om tocmai în unitatea lui ontologică, provocând despărțirea sufletului de trup, capătă în Mântuitorul Hristos o altă dimensiune, își schimbă radical conotația și devine pentru om ușă de trecere la viața cea fără de sfârșit. După Învierea Mântuitorului, despărțirea sufletului de trup nu mai rămâne pe veci, ci doar pentru un timp anume, până la a doua venire a Domnului.

Mântuitorul a adevărit că suferința este rod al păcatului și că din cauza păcatelor se poate îmbolnăvi și sufletul și trupul omului. În același timp însă, a arătat că încercări și neputințe mai sunt îngăduite pentru a fi dovedită slava lui Dumnezeu. Astfel, a vădit suferința din cauza păcatelor personale în cazul slăbănogului din Capernaum¹¹, redându-i sănătatea acestuia după ce mai întâi l-a dezlegat de păcate. De asemenea, pe slăbănogul de la scăldătoarea Vitezda, după ce l-a tămăduit, l-a avertizat să nu mai păcătuiască pentru a nu-i fi mai rău¹². În cazul vindecării orbului din naștere însă, a ținut să sublinieze că, „nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu”¹³. Pentru același motiv, al vădirii slavei lui Dumnezeu, a îngăduit suferința, boala și moartea lui Lazăr¹⁴.

Așa precum moartea, ca despărțire a sufletului de trup, a rămas încă temporar în firea umană și după răscumpărarea adusă de Mântuitorul, tot așa au rămas în viața pământească a omului și celelalte consecințe ale păcatului, printre care și suferința în diferitele ei forme¹⁵. Niciodată nu

10. Romani 5, 12: „Căci precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el”. Romani 6, 23: „Pentru că plata păcatului este moartea”.

11. Matei 9, 2-6. Marcu 2, 5-11. Luca 5, 20-24.

12. Ioan 5, 14.

13. Ioan 9, 3.

14. Ioan 11, 4: „Iar Iisus, auzind, a zis: Această boală nu este spre moarte, ci pentru slava lui Dumnezeu, ca, prin ea, Fiul lui Dumnezeu să Se slăvească”.

15. Vezi: Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 50: „Deși este membru al Bisericii, în care împărăția este deja prezentă, omul rămâne deci supus, în corporalitatea sa actuală, condițiilor acestei lumi, urmărilor păcatului, care mențin cosmosul în dezordine. De aceea, el este în mod inevitabil afectat de boală, de suferință și de moartea biologică, chiar dacă aceste realități primesc, prin harul lui Dumnezeu, în contextul vieții spirituale, o semnificație nouă”. *Ibidem*, p. 47: „Hristos, într-adevăr, a suprimat necesitatea păcatului, a pus capăt tiraniei diavolului, a făcut moartea inofensivă, dar El n-a suprimat nici păcatul, nici lucrarea demonilor, nici moartea fizică, nici, în general, urmările păcatului, pentru a nu forța voințele

trebuie pierdut din vedere, însă, că omul este răscumpărat și eliberat de Mântuitorul Hristos din robia neputinței, a păcatului, a diavolului și a morții, în care singur se legase prin păcat. Astfel, toate neputințele, atât cele sufletești, cât și cele trupești, pot fi depășite cu puterea Harului lui Dumnezeu. Căci de vreme ce moartea a fost biruită în Mântuitorul Hristos și nu mai reprezintă pentru om decât poartă spre veșnicie, cu atât mai ușor poate fi biruită, cu Harul și cu ajutorul Mântuitorului, orice boală și orice neputință.

Învățătura Bisericii nu este împotriva tratării bolilor pe cale medicală, arată însă, că mai presus de orice știință este puterea lui Dumnezeu, care, pe de o parte, descoperă omului soluții terapeutice în medicină, iar pe de altă parte, intervine direct și vindecă în chip minunat. Lucrarea Mântuitorului nu a încetat. El este viu și lucrează în lume, așa cum Însuși a făgăduit, „până la sfârșitul veacurilor”¹⁶. Între multele daruri făgăduite de Mântuitorul Hristos în Biserică se numără și darul tămăduitor. Esențială în lucrarea tămăduitoare a Bisericii este credința. Făgăduința Mântuitorului este fermă: „*Celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși*”¹⁷.

Prin Harul și în numele Mântuitorului Hristos, Sfinții Apostoli și urmașii acestora în Biserică au săvârșit multe minuni¹⁸. De-a lungul istoriei Bisericii au fost consemnate nenumărate minuni, roade ale credinței și nădejzii în Dumnezeu, în Maica Domnului și în Sfinții Bisericii. Viețile Sfinților sunt presărate cu minuni, tămăduiri de tot felul de neputințe, trupești și sufletești, ale celor ce au stăruit în rugăciune și și-au pus încrederea în puterea Harului lui Dumnezeu, fie direct, fie prin mijlocirea Sfinților.

libere, care sunt cauza acestora”. Cf. Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 19; Sf. Irineu, *Contra ereziilor*, IV, 37. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, III, 60.

16. Matei 28, 20: „*Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin*”.

17. Marcu 16, 17-18.

18. Vezi Marcu 6, 13: „*...și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindecau*”. Fapte 3, 6: „*Iar Petru a zis: Argint și aur nu am; dar ce am, aceea îți dau. În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te și umblă!*”. Cf. Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 113.

*Suferința în viața și învățătura
Sfântului Apostol Pavel*

Sfântul Apostol Pavel înțelege suferința în toate dimensiunile ei și vorbește despre aceasta nu doar ca cel ce meditează la suferință, ci ca cel ce o experimentează în însuși trupul său. Suferințele sale nu sunt doar simple neputințe, care se pot abate peste orice om, ci sunt încercări greu de suportat, uneori peste puterile firești, biruite însă cu Harul și cu ajutorul lui Dumnezeu. Suferința în viața Sfântului Pavel capătă o conotație deosebită, întrucât este însoțită de o motivație aparte, de o motivație supremă: dragostea de Hristos. El suferă îndeosebi pentru Hristos, pentru slujirea Lui, pentru propovăduirea Evangheliei, pentru Biserică, pentru fiii săi duhovnicești¹⁹. Apostolul neamurilor se bucură în suferințele sale și face o adevărată apologie a pătimirilor pe care le îndură; sau altfel spus, dezvoltă, într-un stil de excepție, o adevărată teologie a suferinței.

Din momentul cunoașterii lui Hristos, viața Sfântului Apostol Pavel a cunoscut o schimbare radicală și o statornicie duhovnicească deosebită. Își răstignește patimile sale, pentru a trăi deplin în și cu Hristos. Hristos Domnul devine însăși viața lui. O mărturisește cu toată tăria: „**Hristos trăiește în mine**“²⁰. În mod liber este hotărât să-și închine viața lui Hristos, să-L urmeze întru totul, să-I împlinească deplin voia și să-L slujească chiar cu prețul vieții sale.

Marea dorință a Sfântului Apostol Pavel este de a-L face cunoscut pe Hristos tuturor, de a atrage la credința în Hristos cât mai multe suflete. Dorește cu orice preț ca Hristos să-și găsească loc în sufletele celor chemați la credință. Apostolul are o preocupare deosebită pentru viața duhovnicească a acestora. Dorește din tot sufletul ca fiii săi duhovnicești să ajungă la „*sta-*

19. II Corinteni 11, 28: „*Pe lângă cele din afară, ceea ce mă împresoară în toate zilele este grija de toate Bisericile*“. I Corinteni 9, 23: „*Toate le fac pentru Evanghelie, ca să fiu părtaș la ea*“. Filipeni 1, 12-14: „*Voiesc ca voi să știți, fraților, că cele petrecute cu mine s-au întors mai degrabă spre sporirea Evangheliei, în așa fel că lanțurile mele, pentru Hristos, au ajuns cunoscute în tot pretoriul și tuturor celorlalți; Și cei mai mulți dintre frații întru Domnul, îmbărbătați prin lanțurile mele, au mai multă îndrăzneală să propovăduiască fără teamă cuvântul lui Dumnezeu*“. Cf. Μοναχοῦ Μωυσεῖως Ἀγιορείτου, *op. cit.*, p. 170, 175.

20. Galateni 2, 20: „*M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine*“.

*rea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos*²¹. Pentru toate acestea, luptă cu timp și fără timp, suferă orice prigoană și încercare, se neliniștește, ajută, sprijină, încurajează și mângâie pe toți, nădăjduind că osteneala sa va rodi duhovnicește măcar în sufletele unora²². Poartă în rugăciunile sale pe toți. Se roagă pentru cei de aproape și pentru cei de departe. Se face rob tuturor. Suferă cu cei ce suferă, se face slab pentru cei slabi și „tuturor toate”²³. Compară durerile sale cu cele ale nașterii, pentru că prin încercările și chinurile sale, suferite pentru propovăduirea Evangheliei, se nasc fiii săi duhovnicești, în sufletele cărora se naște și ia chip Hristos²⁴.

Potrivit smereniei care-l caracteriza, cu siguranță nu ar fi vorbit niciodată de chinurile sale suferite pentru Hristos. Însă, pentru a nu lăsa să fie păgubită Biserica din cauza atacurilor calomnioase ale vrăjmașilor săi, Sfântul Apostol Pavel se vede nevoit să dezvăluie o parte din actele identității sale. Astfel, zice: „*În osteneli mai mult, în închisori mai mult, în bățai peste măsură, la moarte adeseori. De la iudei, de cinci ori am luat patruzeci de lovituri de bici fără una. De trei ori am fost bătut cu vergi; o dată am fost bătut cu pietre; de trei ori s-a sfărâmat corabia cu mine; o noapte și o zi am petrecut în largul mării. În călătorii adeseori, în primejdii de râuri, în primejdii de la tâlhari, în primejdii de la neamul meu, în primej-*

21. Efeseni 4,13.

22. Romani 11, 14: „*Doar voi izbuti să ațâț râvna celor din neamul meu și să mântuiesc pe unii dintre ei*“. I Tesalonoceni 3, 10: „*Noaptea și ziua ne rugăm cu prisosință, ca să vedem fața voastră și să împlinim lipsurile credinței voastre*“. II Tesalonoceni 1, 11-12: „*Ne și rugăm pururea pentru voi, ca Dumnezeuul nostru să vă facă vrednici de chemarea Sa și să îplinească cu putere toată pornirea voastră spre bunătate și orice lucrare a credinței voastre, ca să se preaslăvească în voi numele Domnului nostru Iisus și voi întru El, prin harul Dumnezeuului nostru și al Domnului Iisus Hristos*“.

23. Vezi I Corinteni 9, 22: „*Cu cei slabi m-am făcut slab, ca pe cei slabi să-i dobândesc; tuturor toate m-am făcut, ca, în orice chip, să mântuiesc pe unii*“. II Corinteni 11, 29: „*Cine este slab și eu să nu fiu slab? Cine se smintește și eu să nu ard?*“.

24. Galateni 4, 19: „*O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi!*“. Efeseni 3,14, 16-17, 19: „*Pentru aceasta, îmi plec genunchii înaintea Tatălui Domnului nostru Iisus Hristos... Să vă dăruiască, după bogăția slavei Sale, ca să fiți puternic întăriți, prin Duhul Său, în omul dinăuntru, și Hristos să Se sălășluiască, prin credință, în inimile voastre, înrădăcinați și întemeiați fiind în iubire... Și să cunoașteți iubirea lui Hristos, cea mai presus de cunoștință, ca să vă umpleți de toată plinătatea lui Dumnezeu*“.

*dii de la păgâni; în primejdii în cetăți, în primejdii în pustie, în primejdii pe mare, în primejdii între frații cei mincinoși; În osteneală și în trudă, în privegheri adeseori, în foame și în sete, în posturi de multe ori, în frig și în lipsă de haine*²⁵. Toate acestea dezvăluie autenticitatea apostolatului său.

Suferințele, încercările și chinurile Apostolului nu au fost doar de câteva minute, ore sau puține zile, ci de zile și nopți îndelungate, de săptămâni, luni și ani, de toată viața ce a urmat convertirii sale.

Cu fiecare încercare depășită, Sfântul Apostol Pavel înțelege că nimic din viața sa nu este întâmplător. Totul se petrece cu voia și cu purtarea de grijă a lui Hristos. Fiecare suferință îi este îngăduită de Domnul, tocmai pentru a se întări și mai mult în credință prin izbăvirea din fiecare încercare. Dar nu numai pentru întărirea Apostolului sunt îngăduite chinurile sale, ci și pentru întărirea celor chemați la credință, pentru formarea și zidirea lor duhovnicească. De aceea, Apostolul consideră că este bine pentru ei, pentru întărirea lor, să le facă cunoscute încercările și chinurile sale suferite pentru Biserică. Astfel, nu din mândrie, ci cu toată smerenia, scrie: *„Căci nu voim, fraților, ca voi să nu știți de necazul nostru, care ni s-a făcut în Asia, că peste măsură, peste puteri, am fost îngreuiți, încât nu mai nădăjduiam să mai scăpăm cu viață. Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osândiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel ce înviază pe cei morți, Care ne-a izbăvit pe noi dintr-o moarte ca aceasta și ne izbăvește și în Care nădăjduim că încă ne va mai izbăvi*²⁶.

Salvarea din astfel de încercări îi sunt, așadar, Apostolului spre întărire. Chiar dacă uneori ajunge până în pragul deznădejzii, nu cade niciodată pradă acesteia, pentru că simte în viața sa prezența vie a Mântuitorului Hristos, a Celui ce a biruit moartea prin Învierea Sa și are *„toată puterea în cer și pe pământ*²⁷.

25. II Corinteni 11, 23-27. Vezi și II Corinteni 6, 4-6: *„...în toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în neazuri, în nevoi, în strâmtorări, în bătăi, în temniță, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi, în curăție, în cunoștință, în îndelungă-răbdare, în bunătate, în Duhul Sfânt, în dragoste nefățarnică”*. I Corinteni 4, 11-13: *„Până în ceasul de acum flămânzim și însetăm; suntem goi și suntem palmuiți și pribegim și ne ostenim, lucrând cu mâinile noastre. Ocărâți fiind, binecuvântăm. Prigoniți fiind, răbdăm. Huliți fiind, ne rugăm. Am ajuns ca gunoiul lumii, ca măturătura tuturor, până astăzi”*.

26. II Corinteni 1, 8-10.

27. Matei 28, 18.

Sfântul Apostol Pavel propovăduiește Evanghelia fără nici o teamă. El nu se teme de nimeni și de nimic, de nicio suferință, de niciun chin și nici chiar de moarte. Înfruntă toate suferințele care vin asupra lui cu nădejdea învierii și a vieții celei fără de sfârșit în Împărăția lui Dumnezeu. Gustă clipe de Rai încă din viața pământească. Propovăduiește învierea cu toată tăria și este convins că viața, cu toate încercările ei, fără înviere nu ar avea nici un sens²⁸.

Nu are nici o îndoială că ostenele și încercările pe care le înfruntă pentru propovăduirea Evangheliei îi vor fi lui spre mântuire²⁹. El este convins că Hristos va fi preaslăvit în trupul său: „*Fie prin viață, fie prin moarte*”³⁰ și de aceea mărturisește cu toată tăria, zicând: „*Căci pentru mine viață este Hristos și moartea un câștig*”³¹. Această mărturisire vădește tocmai starea lui de unire și comuniune în dragoste cu Hristos. Referindu-se la această stare, întrebă retoric: „*Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?*”³². Și fără ezitare răspunde: „*Sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru*”³³.

Bucuria prezenței lui Hristos în viața Sfântului Apostol Pavel este trăită de acesta la intensitate maximă. Sfântul Ioan Gură de Aur, râvnind la bucuriile lui Pavel, nu-l fericește pe Apostol pentru că a fost răpit până la al treilea cer, unde „*a auzit cuvinte de nepus, pe care nu se cuvine omului*

28. I Corinteni 15, 30-32: „*De ce mai suntem și noi în primejdie în tot ceasul? Mor în fiecare zi! V-o spun, fraților, pe lauda pe care o am pentru voi, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Dacă m-am luptat, ca om, cu fiarele în Efes, care îmi este folosul? Dacă morții nu înviază, să bem și să mâncăm, căci mâine vom muri!*”.

29. Filipeni 1, 19-20: „*Căci știu că aceasta îmi va fi mie spre mântuire, prin rugăciunile voastre și cu ajutorul Duhului lui Iisus Hristos, după așteptarea și nădejdea mea că întru nimic nu voi fi rușinat*”.

30. Filipeni 1, 20. Cf. Romani 14, 8: „*Dacă trăim, pentru Domnul trăim, și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem*”.

31. Filipeni 1, 21.

32. Romani 8, 35.

33. Romani 8, 38-39.

*să le grăiască*³⁴, cât mai ales pentru faptul că a suferit chinurile temniței pentru Hristos³⁵. Sfântul Părinte râvnește la chinurile Apostolului, întrucât este convins, că în chinurile răbdate pentru Hristos și Biserică, poate fi trăită deplin bucuria prezenței lui Hristos în viața sa. El este convins că numai așa pot fi trăite cele mai înalte bucurii ale comuniunii cu Cel ce a venit în lume să aline toată durerea și întristarea, cu Cel ce a oferit omenirii cel mai mare dar posibil: biruința asupra morții și viața veșnică prin Învierea Sa.

Fiind într-o permanentă comuniune cu Hristos, Sfântul Apostol Pavel simte de fiecare dată puterea izbăvitoare din orice primejdie. Izbăvirea din încercările sale este dovada vie a prezenței lui Hristos în viața sa. Rugămintea Apostolului de a-i îndepărta Domnul „ghimpele“ din trupul său, adică încercările și suferințele³⁶, nu i-a fost împlinită, cu toate că de trei ori a insistat în rugăciune pentru aceasta. Răspunsul Mântuitorului poartă în el adevărul suprem: „*Îți este de ajuns Harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune*“³⁷. Trăind experiența Harului lui Hristos în viața sa, Sfântul Pavel primește răspunsul cu toată bucuria și fără ipocrizie mărturisește: „*Mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiesc în mine puterea lui Hristos. De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos, căci, când sunt slab, atunci sunt tare*“³⁸. Este tare cu puterea lui Hristos prezentă în el. Sau altfel spus, Hristos Domnul este prezent în adâncul ființei lui și-l întărește cu puterea Sa să înfrunte toate încercările. Apostolul este convins de puterea Harului care lucrează în el și cu smerenie afirmă: „*Prin Harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt*“³⁹. Ca urmare a experienței, Sfântul Pavel știe

34. II Corinteni 12, 4.

35. Sfântul Ioan Gură de Aur, *La Epistola către Efeseni, Omilia* 8, 1-2, PG 62, 57. Cf. Pr. dr. Iulian Eni, *op.cit.*, p. 87.

36. După Sfântul Ioan Gură de Aur ghimpele din trupul Sfântului Pavel era simbolul tuturor suferințelor, pericolelor și încercărilor pe care le-a avut de îndurat Apostolul. Vezi: Sfântul Ioan Gură de Aur, *La Epistola către Romani, Omilia* 14, 7, PG 60, 533. Cf. Pr. dr. Iulian Eni, *To Μυστήριον του Χριστού. Σπουδή στο υπόμνημα του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου στις επιστολές του Αποστόλου Παύλου*, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 2010, p. 67.

37. II Corinteni 12, 9.

38. II Corinteni 12, 9-10. Cf. II Corinteni 11, 30: „*Dacă trebuie să mă laud, mă voi lăuda cu cele ale slăbiciunii mele!*“.

39. I Corinteni 15, 10.

că numai cu puterea lui Hristos poate birui orice încercare. Această stare îl determină să mărturisească cu toată tăria: „*Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește*“⁴⁰.

Întărirea în fața primejdiilor a Sfântului Apostol Pavel este întreținută de o neîntreruptă rugăciune și comuniune cu Mântuitorul Hristos. El se roagă cu nădejde și totodată invită la rugăciune pe fiii săi duhovnicești. Simte puterea rugăciunii lor și de aceea îi încurajează să nu înceteze de a se ruga, îndeosebi pentru întărirea lui în lucrarea de propovăduire a Evangheliei⁴¹.

Hristos Domnul nu-i dă doar putere și curaj, ci și mângâiere și tot ajutorul. Toate chinurile, încercările și suferințele Sfântului Pavel sunt copleșite de mângâierea venită prin Harul lui Hristos. „*Că precum prisosesc pătimirile lui Hristos întru noi (zice el), așa prisosește prin Hristos și mângâierea noastră*“⁴².

Prin lucrarea Harului, Apostolul nu primește mângâiere doar pentru sine; el poate la rândul său să-i îmbărbăteze pe toți cei aflați în suferințe. Pentru aceasta slăvește pe Dumnezeu zicând: „*Binecuvântat este Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Părintele îndurărilor și Dumnezeuul a toată mângâierea, Cel ce ne mângâie pe noi în tot necazul nostru, ca să putem să mângâiem și noi pe cei care se află în tot necazul, prin mângâierea cu care noi înșine suntem mângâiați de Dumnezeu*“⁴³.

Astfel, de la „Părintele îndurărilor și Dumnezeuul a toată mângâierea“ Apostolul primește puterea de a-i mângâia, sprijini și îmbărbăta pe toți cei

40. Filipeni 4, 13.

41. II Corinteni 1, 11: „*Ajutându-ne și voi cu rugăciunea pentru noi, așa încât darul acesta făcut nouă, prin rugăciunea multora, să ne fie prilej de mulțumire adusă de către mulți, pentru noi*“. Cf. Efeseni 6, 19: „*Rugați-vă și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt, când voi deschide gura mea, să fac cunoscută cu îndrăzneală taina Evangheliei*“. Romani 15, 30: „*Vă îndemn, fraților; pentru Domnul nostru Iisus Hristos și pentru iubirea Duhului Sfânt, ca împreună cu mine să luptați în rugăciuni către Dumnezeu pentru mine*“. Coloseni 4, 2-3: „*Stăruiiți în rugăciune, priveghind în ea cu mulțumire, rugându-vă totodată și pentru noi, ca Dumnezeu să ne deschidă ușa cuvântului, spre a vesti taina lui Hristos, pentru care mă și găsesc în lanțuri*“. I Tesalonoceni 5, 25: „*Fraților; rugați-vă pentru noi*“. II Tesalonoceni 3, 1-2: „*Fraților; rugați-vă pentru noi, ca cuvântul Domnului să se răspândească și să se preamărească, ca și la voi și ca să ne izbăvim de oamenii cei nesocotiți și vicleni*“.

42. II Corinteni 1, 5.

43. II Corinteni 1, 3-4.

ce suferă. Ca cel ce a experimentat durerea în însuși trupul său, înțelege pe cei aflați în boli, în suferințe, în grele încercări și în tot felul de nevoi: trupești și sufletești. Este alături de ei cu toată compasiunea. Se roagă pentru cei ce pățimesc, îi mângâie, îi sprijină, îi îndrumă și, prin mijlocirea Harului, ajută la vindecarea lor⁴⁴.

Apostolul ajută și mângâie pe cei aflați în suferințe nu numai direct, personal, ci și prin intermediul fiilor săi duhovnicești, pe care îi îndeamnă la compasiune, sprijin și rugăciune pentru toți cei aflați în neputințe și încercări. Totul trebuie făcut în deplină armonie, întru legătura păcii și a dragostei. În acest sens, îndrumă: *„Dragostea să fie nefățarnică. Urâți răul, alipiți-vă de bine. În iubire frățească, unii pe alții iubiți-vă; în cinste, unii altora dați-vă întâietate... Bucurați-vă în nădejde; în suferință fiți răbdători; la rugăciune stăruți... Bindecuvântați pe cei ce vă prigonesc, bindecuvântați-i și nu-i blestemați. Bucurați-vă cu cei ce se bucură; plângeți cu cei ce plâng. Cugetați același lucru unii pentru alții”*⁴⁵.

În conștiința Apostolului, sprijinul celor cuprinși de orice fel de încercare, sufletească sau trupească, reprezintă o datorie sfântă. Această conștiință, încearcă să le-o transmită și fiilor săi duhovnicești, motivând că: *„Datori suntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși și să nu căutăm plăcerea noastră. Ci fiecare dintre noi să caute să placă aproapelui său, la ce este bine, spre zidire”*⁴⁶.

Grija față de trup, de sănătatea și nevoile acestuia nu-i scapă Apostolului. Astfel, preocupat de sănătatea ucenicului său Timotei, îl îndeamnă

44. Fapte 28, 8-9: *„Și s-a întâmplat că tatăl lui Publius zăcea în pat, cuprins de friguri și de urinare cu sânge, la care intrând Pavel și rugându-se, și-a pus mâinile peste el și l-a vindecat. Și întâmplându-se aceasta, veneau la el și ceilalți din insulă care aveau boli și se vindecau”*. Se cade să amintim aici și minunea învierii lui Eutihie din Troa. Vezi Fapte 20, 9-12.

45. Romani 12, 9-16. Cf. Efeseni 6,18: *„Faceți în toată vremea, în Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri, și întru aceasta priveghind cu toată stăruința și rugăciunea pentru toți sfinții”*. Filipeni 4, 5-6: *„Îngăduința voastră să se facă știută tuturor oamenilor... Ci întru toate, prin închinăciune și prin rugă cu mulțumire, cererile voastre să fie arătate lui Dumnezeu”*. I Timotei 2, 1: *„Vă îndemn deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii”*. I Tesalonoceni 5, 16-18: *„Bucurați-vă pururea. Rugați-vă neîncetat. Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus, pentru voi”*.

46. Romani 15, 1-2.

„să nu bea numai apă“, ci să folosească și „puțin vin“ pentru stomacul său și pentru deseale sale slăbiciuni⁴⁷. Prin îndemnul său, Apostolul neamurilor arată că îngrijirea trupului este o datorie firească a fiecăruia. Fiecare om este dator să se îngrijească de trupul său, să-l hrănească și să-l încălzească⁴⁸. Pentru creștini, grija pentru sănătatea trupului are o motivație în plus. După cum învață Sfântul Apostol Pavel, trupul creștinului este „*templu al Duhului Sfânt*“⁴⁹.

Cu toate că nu a ignorat nevoile trupului, Apostolul niciodată nu a fost preocupat de acestea mai mult decât de cele duhovnicești. Prin viața și învățătura sa, dovedește dreptă socoteală. Înțelege și învață că o preocupare peste măsură pentru cele ale trupului, în detrimentul celor duhovnicești, este păgubitoare. „Puțin vin“ poate fi binecuvântare, binefacere și medicament pentru trup. Fără măsură însă, vinul poate deveni pagubă. De aceea, îndeamnă: „*Nu vă îmbățați de vin, în care este pierzare, ci vă umpleți de Duhul*“⁵⁰.

În învățătura Sfântului Apostol Pavel se poate observa distincția ce se impune între nevoile trupului și patimile acestuia. Grija pentru trup este datorie; o preocupare exagerată însă pentru cele ale trupului, poate deveni patimă, poate deveni păcat. Iar păcatul, sub toate formele lui, reprezintă boală și suferință pentru suflet. De aceea, Apostolul îndeamnă: „*În Duhul să umblați și să nu împliniți pofta trupului. Căci trupul pofteste împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului; căci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceți cele ce ați voi*“⁵¹. Trupul omului în sine nu este rău, căci

47. I Timotei 5, 23.

48. Efeseni 5, 29: „*Căci nimeni vreodată nu și-a urât trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește*“. Apostolul însuși s-a îngrijit de cele necesare trupului său, a muncit cu propriile mâini pentru a se întreține și a nu fi povară nimănui. Vezi II Tesaloniceni 3, 8: „*N-am mâncat de la cineva pâine în dar, ci cu muncă și cu trudă, am lucrat noaptea și ziua, ca să nu împovărăm pe nimeni dintre voi*“.

49. I Corinteni 6, 19. Cf. I Corinteni 3, 16-17: „*Nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi? De va strica cineva templul lui Dumnezeu, îl va strica Dumnezeu pe el, pentru că sfânt este templul lui Dumnezeu, care sunteți voi*“. II Corinteni 6, 16: „*Căci noi suntem templu al Dumnezeului celui viu*“.

50. Efeseni 5, 18.

51. Galateni 5, 16-17. Cf. Efeseni 2, 3: „*Întru care și noi toți am petrecut odinioară, în poftele trupului nostru, făcând voile trupului și ale simțurilor și, din fire, eram fiii mâniei ca și ceilalți*“.

este parte a creației lui Dumnezeu. Faptele trupului însă pot fi păgubitoare, când omul se lasă pradă ispititorului. De aceea, Sfântul Pavel învață că lupta creștinului nu trebuie să fie împotriva trupului, ci împotriva ispititorului care se folosește de trup pentru a-l atrage în păcat⁵². Așadar, a îngriji de sănătatea trupului, a-l hrăni și a-l îmbrăca este o necesitate și o datorie în același timp. A fi preocupat însă de satisfacerea poftelor și a patimilor trupului este păcat. În acest sens, Apostolul numește „fapte ale trupului“ o serie de patimi ca: „adulter, desfrânare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mâni, gâlcevi, dezbinări, eresuri, pizmuri, ucideri, beții, chefuri și cele asemenea acestora“ și avertizează „că cei ce fac unele ca acestea nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu“⁵³.

Sfântul Apostol Pavel arată o grijă deosebită pentru cei ce-și vatămă sufletul, căzând pradă păcatului. Față de aceștia, îndeamnă pe cei întăriți duhovnicește la îngăduință și sprijin în scopul îndreptării lor. Astfel, zice: „Fraților, chiar de va cădea un om în vreo greșală, voi cei duhovnicești îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blândeții, luând seama la tine însuși, ca să nu cazi și tu în ispită. Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos“⁵⁴. Și iarăși: „Vă rugăm... fraților, dojeniți pe cei fără de rânduială, îmbărbătați pe cei slabi la suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători față de toți“⁵⁵.

Totdeauna Apostolul, prin cuvântul și rugăciunea sa, urmărește să-i întărească pe cei slabi duhovnicește și să-i ajute, să se vindece de orice patimă și neputință. Acestora le face cunoscut zbuciumul său sufletesc zicând: „Ne rugăm lui Dumnezeu ca să nu săvârșiți voi nici un rău, nu ca să ne arătăm noi încercați, ci pentru ca voi să faceți binele, iar noi să fim ca niște netrebniți. Căci ne bucurăm când noi suntem slabi, iar voi sunteți tari. Aceasta și cerem în rugăciunea noastră: desăvârșirea voastră“⁵⁶.

52. Efeseni 6,12: „Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh“.

53. Galateni 5, 19-21. Cf. I Corinteni 6, 9-10: „Nu știți, oare, că nedreptii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu? Nu vă amăgiți: Nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu“.

54. Galateni 6, 1-2.

55. I Tesaloniceni 5, 14.

56. II Corinteni 13, 7, 9.

În același timp, Sfântul Pavel nu-și ascunde bucuria pentru cei ce au o viață duhovnicească îmbunătățită. Le-o mărturisește pentru a-i încuraja în urcușul lor duhovnicesc și mulțumește lui Dumnezeu pentru ei, pomenindu-i în rugăciunile sale⁵⁷.

Concluzii:

Omul duhovnicesc, biruitor în fața durerii

În unitate și comuniune cu Hristos, orice om are posibilitatea să-și descopere sensul existenței sale. Urmarea duhovnicească în Hristos oferă omului o nouă dimensiune, o nouă cale de întâmpinare, abordare și depășire a bolii și suferinței. Este vorba de calea în și prin Hristos. Este calea dată de credința și nădejdea în puterea Celui ce „*neputințele noastre a luat și bolile noastre le-a purtat*”⁵⁸. Viața în și cu Hristos este viața eliberată de păcat, este viața plasată deasupra oricărei neputințe, este viața în care tristețea, durerea și suspinul nu-și au loc, este viața care nu se împiedică de moarte, ci se umple de veșnicie, este viața în Împărăția lui Dumnezeu.

Cel întărit duhovnicește, aflat într-o permanentă comuniune cu Dumnezeu, întreținută prin rugăciune și Sfintele Taine în Biserică, poate întâmpina suferința și orice încercare într-un mod cu totul diferit față de cel ce este lipsit de viață duhovnicească autentică⁵⁹. Cel lipsit de credință, nă-

57. Efeseni 1,15-16: „*Drept aceea, și eu auzind de credința voastră în Domnul Iisus și de dragostea cea către toți sfinții, nu încetez a mulțumi pentru voi, pomenindu-vă în rugăciunile mele*“. Filipeni 1, 4: „*Căci totdeauna, în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toți, cu bucurie*“. Coloseni 1, 9-10: „*...din ziua în care am auzit aceasta, nu încetăm să ne rugăm pentru voi și să cerem să vă umpleți de cunoașterea voii Lui, întru toată înțelepciunea și priceperea duhovnicească, ca voi să umblați cu vrednicie întru Domnul, plăcuți Lui în toate, aducând roadă în orice lucru bun și sporind în cunoașterea lui Dumnezeu*“. I Tesaloniceni 1, 2-3: „*Mulțumim lui Dumnezeu totdeauna pentru voi toți și vă pomenim în rugăciunile noastre, aducându-ne aminte neîncetat, înaintea lui Dumnezeu, Tatăl nostru, de lucrul credinței voastre și de osteneala iubirii și de stăruința nădejzii voastre în Domnul nostru Iisus Hristos*“. II Timotei 1, 3: „*Mulțumesc lui Dumnezeu, Căruia Îi slujesc din strămoși, cu cuget curat, că te pomenesc neîncetat, zi și noapte, în rugăciunile mele*“.

58. Matei 8, 17.

59. Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 79: „În fața necazurilor de care este cuprins, bolnavul trebuie să dea dovadă, înainte de toate, de răbdare. Dacă această virtute este, într-adevăr, un dar al lui Dumnezeu, ea necesită totuși din partea omului un efort pentru a fi dobândită: el trebuie să tindă spre ea, cerându-I lui Dumnezeu să i-o dăruiască“.

dejde și dragoste în Dumnezeu, în clipe de încercare și suferință va cădea ușor pradă deznădejzii, va fi ușor copleșit de teamă și nesiguranță, tocmai pentru că-i lipsește comuniunea cu „*Părintele îndurărilor și Dumnezeul a toată mângâierea*”⁶⁰.

Prin urmare, numai o statornicie duhovnicească în unire cu Hristos poate ajuta pe cel aflat în suferință să depășească încercările ce se abat asupra lui. Omul duhovnicesc, omul lui Hristos, primește fără cârtire paharul greutăților și al încercărilor. Închinându-și viața lui Hristos, asemenea Sfântului Apostol Pavel, el este încredințat, că nu se află singur sub povara crucii sale. Este convins că Însuși Mântuitorul Hristos, Cel ce a vindecat „*toată boala și toată neputința*”⁶¹, este prezent în viața sa, îi poartă greutatea crucii și nu-l lasă să cadă pradă încercărilor. Cel ce-și are viața ancorată în Hristos crede cuvintelor Sfântului Apostol Pavel, că Domnul „*prin ceea ce a pățimit, fiind El însuși ispitit, poate și celor ce se ispitesc să le ajute*”⁶². Astfel, omul duhovnicesc nu se teme de nimic, de nicio neputință, suferință sau boală, de niciun chin și nici chiar de moarte, pentru că Domnul, Biruitorul morții, este viu în sufletul său și-i dă putere să înfrunte totul⁶³. „Rugăciunea, sub toate formele ei, poate să-i permită bolnavului, al cărui spirit este concentrat în Dumnezeu, să-și depășească suferința până la a nu o mai resimți”⁶⁴.

Pentru cel ancorat în Domnul, amarul pahar al încercărilor, al chinurilor și al suferințelor este plin de dulceața Harului lui Hristos. Bucuria prezenței lui Hristos în viața celui ce crede și nădăjduiește în El copleșește orice suferință și întristare. Rămânând statornic în credință și nădejde față de Mult Milostivul Dumnezeu, omul duhovnicesc se bucură de lucrarea Harului în viața sa. Prin Harul lui Dumnezeu, el primește mângâiere, alinare, putere și chiar vindecare. „Doctorul sufletelor și al trupurilor”, coboară prin Harul Său, se apropie cu toată dragostea, se atinge de trup și-i potot-

60. II Corinteni 1, 3.

61. Matei 9, 35.

62. Evrei 2, 18.

63. Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 48: „Omul care trăiește în Hristos în Biserică, unde se află plinătatea harului, primește „arvuna Duhului”, cunoaște primele roade ale bunătaților viitoare. Păcatul, diavolul, moartea și stricăciunea nu mai au putere asupra lui, nu pot să-l afecteze în mod definitiv; el este, din punct de vedere spiritual, liber față de ele”.

64. *Ibidem*, p. 84.

lește fierbințeala, pătrunde în suflet și-l umple de toată bucuria, nădejdea și mângâierea. Domnul, „*Izvorul vieții*”⁶⁵ și al nemuririi, cu Harul și puterea Sa, transformă tristețea în bucurie, tulburarea în pace, suferința în alinare, chinul în mângâiere, boala în vindecare, neputința în putere iar moartea în înviere.

65. Psalm 35, 9.